

пишається та цінує її як дорослу людину. При цьому рекомендувалось акцентувати увагу вихованця на позитивних сторонах його поведінки. Таким чином заохоченням мали стати похвала та повага дорослих.

Висновки... Таким чином, охарактеризовані методи виховання в домашній освіті в Україні в першій половині XIX століття та рекомендації провідних педагогів зазначеного історичного періоду дають підстави стверджувати, що гувернери приділяли увагу оптимізації виховного процесу, що є значущим надбанням і для домашньої освіти сьогодення. На основі детального вивчення слова як засобу виховання, методів прикладу, змагання, навіювання, покарання та заохочення можна дійти висновку, що поради стосовно їхнього використання не втратили своєї актуальності.

Дана стаття не вичерпує проблему застосування всіх методів виховання в домашній освіті, тому необхідне подальше ґрунтовне дослідження й інших методів.

Література

1. Библиотека для воспитания / [изд. А. Семена]. – М. : тип. А. Семена, 1843. – Отд. 1, Ч. 1. – 363 с.
2. Годон. Домашнее воспитание, или нравственное образование первого возраста обоих полов, посвященное всем матерям и лицам, заступающим их место / Годон; [пер. с франц. А. Волков]. – М. : Тип. Евреинова, 1837. – IV, XXII, 143 с.
3. Иванов А.Н. Учитель Лермонтова А.З.Зиновьев и его педагогическая деятельность в Ярославле / А.Н.Иванов. – Ярославль : Верх.-Влож. кн. изд., 1966. – 135 с.
4. О неблагоприятном и превратном домашнем воспитании детей. В примерах, по способу Сальцмана. – СПб. : в тип. Импер. рос. Акад., 1831. – Ч. II: Проза. – 360 с.
5. Ободовский А.Г. Руководство к педагогике, или науке воспитания. – СПб. : в типографии Конрада Вингебера, 1835. – 352 с.
6. Одоевский В.Ф. Избранные пед. сочинения / В.Ф.Одоевский. – М. : Учпедгиз, 1955. – 367 с.
7. Уроки грамматики в действии. Третье заседание. Игра во все глаголы вообще // Патриот : Журнал для воспитания. – М. : в Университетской типографии, 1804. – Т. 4, Кн. 3. – С. 266-276.

Анотація

У статті розглянуто методи виховання в домашній освіті в Україні в першій половині XIX століття. Охарактеризовано використання методів виховання означеного періоду. Встановлено широке застосування гувернерами методів прикладу, покарання та заохочення.

Аннотация

В статье рассмотрены методы воспитания в домашнем образовании в Украине в первой половине XIX века. Охарактеризовано использование методов воспитания указанного периода. Установлено широкое применение гувернерами методов примера, наказания и поощрения.

Summary

In the article methods of education in home education in Ukraine in first half of the XIXth century are revealed. The use of methods of education of the indicated period is characterized. Wide using of methods of example, punishment and encouragement by home tutors are revealed.

Ключові слова: домашня освіта, методи виховання, Україна.

Ключевые слова: домашнее образование, методы воспитания, Украина.

Key words: home education, methods of education, Ukraine.

Подано до редакції 17.03.2011.

УДК 37(477)("18-"19")

© 2011

Лавріненко О.А.

ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ У ПРОФЕСІЙНОМУ САМОРОЗВИТКУ ВЧИТЕЛЯ XIX СТОЛІТТЯ: ІСТОРИКО-ПЕДАГОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Постановка проблеми у загальному вигляді... Вирішення складних завдань інтеграції вітчизняної освіти в світовий освітній простір неможливе без ретельного вивчення власного історичного минулого, ознайомлення з педагогічною спадщиною видатних теоретиків і практиків, які стояли біля витоків педагогічної освіти. Це, передусім, потрібно для обґрунтування теоретико-методологічних і організаційних концепцій, систем і технологій учіння, провідне місце серед яких у сучасних реаліях посідають педагогічні технології, які мають забезпечувати особистісний розвиток та саморозвиток вчителя, його професійну і соціальну мобільність, конкурентоспроможність на ринку праці, адаптаційну гнучкість. Це можливо за єдиної умови: учитель повинен мати високий рівень розвитку педагогічної майстерності, найважливішою атрибутивною складовою педагогічної дії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... Ретроспективний, логіко-системний аналіз теорії і практики педагогічної майстерності уможливило забезпечення науково обґрунтованого прогнозування її розвитку в навчально-виховному процесі вітчизняних ВНЗ, які стали на шлях багаторівневої системи підготовки педагогічних кадрів, інтегруючись у світові та європейські освітні

системи. Теоретико-методологічні засади розвитку педагогічної майстерності репрезентовані в працях сучасних учених В.Андрущенко, О.Антонової, Є.Барбіної, Н.Гузій, І.Зязюна, А.Кузьмінського, М.Лазарева, М.Лещенко, Ю.Львової, О.Матвієнко, Л.Мацько, Н.Ничкало, Л.Савенкової, О.Семенов, І.Синиці, С.Сисоєвої, М.Солдатенка, Н.Тарасевич, Л.Хомич та ін. Широке коло питань, що висвітлено в цих наукових працях, має засадничі функції у вивченні багатовекторного феномену "педагогічна майстерність", збагачують загальний внесок в її розробку та складають методологічне підґрунтя для подальших системних досліджень різних суб'єктів педагогічної дії. Джерельною базою дослідження сутності та специфіки професійного саморозвитку вчителя в історичній ретроспективі стали праці провідних вітчизняних учених XIX – XX століття: В.Аскоченського, Д.Багалія, М.Владимірського-Буданова, М.Демкова, Ф.Діттеса, К.Єльніцького, А.Жуковського, М.Зотіна, І.Каїрова, М.Корфа, А.Лебедева, П.Мазура, А.Макаренка, А.Медведкова, Є.Мединського, С.Миропольського, П.Монро, А.Мусіна-Пушкіна, Ф.Науменка, С.Рождественського, С.Русової, Я.Ряппо, С.Сірополка, Г.Сковороди, В.Сухомлинського, Хв.Тітова, Я.Чепіги, П.Юркевича.

Формулювання цілей статті... Метою цієї статті є висвітлення історичного досвіду становлення педагогічної майстерності вчителя-вихователя XIX століття в системі підвищення кваліфікації та професійного саморозвитку особистості.

Виклад основного матеріалу дослідження... В історії розвитку педагогічної освіти існувало безліч спроб реалізації принципів підвищення професійної кваліфікації працівників освітньої галузі. На державному рівні в 1870 р. були видані правила для педагогічних з'їздів учителів, що мали відбуватися під безпосереднім наглядом інспекторів народних училищ. Але вважалося, що такі зібрання мали однакову мету із короткотерміновими педагогічними курсами, а саме: ознайомити шкільних наставників з новітніми прийомами і способами викладання. 5 серпня 1875 р. Міністерством народної освіти видані правила про тимчасові педагогічні курси, які були чинними до кінця XIX ст. [1, с. 278]. Вони відкривалися переважно при учительських семінаріях чи інших середніх навчальних закладах.

Активну організаційну і фінансову допомогу в цій справі надавали місцеві органи самоврядування – земства, завданнями яких було поширення на Українських землях освітньої справи та відкриття закладів для підготовки вчителя. На думку сучасного дослідника ролі українських земств у справі становлення та розвитку освіти і підготовки педагогічних кадрів Л.Рябовіл, заслуга земства полягає в тому, що воно, не маючи практично ніякого досвіду роботи, майже на пустому місці створило власний тип початкової школи, постійно вдосконалюючи його і враховуючи раціональні вимоги педагогічного життя. Поняття "народний учитель" у професійному розумінні в Росії до середини XIX ст. не існувало, оскільки не існувало народної школи, як визначеного типу масового навчального закладу. Вважалося, що в народній школі вчителю непотрібна спеціальна підготовка та серйозна освіта. Лише в другій половині XIX ст. висуваються вимоги щодо дидактичної і методичної підготовки вихователя [6, с. 152].

Серед прогресивних земських діячів, поціновувачів освітньої доброчинної справи і таланту вчителя, був барон М.Корф. Як представник катеринославського земства в 1866 р. він виступив із доповіддю про необхідність широкої діяльності земства в царині народної освіти й організації вчительської семінарії. Головним обов'язком земства М.Корф визначав зведення великої кількості народних шкіл, книгозібрань для самоосвіти вчителя, організації зразкових земських шкільних закладів, на базі яких можна було б улаштувати педагогічні з'їзди та обмінюватися досвідом організації навчально-виховного процесу [5, с. 35].

У своїх доповідях Катеринославському та Олександрійському земствам М. Корф намагався запевнити, що "вся сила у вихованні й навчанні народу" і що, насамперед, земство повинно подбати, "аби підготувати спроможний персонал учителів". Олександрійське земство обрало барона М.Корфа земським членом у повітову шкільну Раду. В 1867-1869 рр. він у власному помешканні організує перші курси для вчителів, де ознайомлює їх із прогресивними методами викладання, способами впливу на свідомість та почуття учнів. Видатний педагог С.Русова, аналізуючи значення земств у справі виховання підростаючого покоління, наводить лист М.Корфа до князя Васильчикова в якому він висловлював гарячу віру в необхідність підтримки місцевим самоврядуванням освітньої справи й підготовки педагогічних кадрів зокрема: "На це не може бути різних поглядів. Земці повинні триматися педагогіки, коли не хочуть задурно топити свої гроші, а педагоги повинні стати земськими людьми, які не хочуть свою справу на піску будувати" [5, с. 36].

Важливого значення професійній підготовці та підвищенню кваліфікації вчителя надавало Полтавське земство, якому наприкінці XIX ст. належить ініціатива організації педагогічних курсів. Діячі земства, аналізуючи стан освіти і підготовки педагога, впевнились, що на вчительських посадах працює молодь, яка має переважно середню освіту і недостатньо ознайоmlена з найпростішими методами викладання, способами взаємодії з учнями у навчально-виховному процесі школи. Для цього Полтавське земство зобов'язувалося надавати вчителям елементарну педагогічну підготовку саме шляхом педагогічних курсів. На ці курси зараховувалися юнаки і дівчата, які працювали в початкових школах і не мали спеціальної науково-педагогічної та практичної підготовки. Курси були безкоштовними. Слухачі вивчали в основному методику викладання предметів, а

педагогічну майстерність шліфували під час проходження практики у зразковій школі, спеціально дібраній керівництвом курсів для цієї справи [5, с. 38].

Варто зазначити, що Полтавське земство вперше на теренах України організувало систему підвищення кваліфікації вчителя шляхом організації освітньо-просвітницьких курсів. Відомий громадсько-політичний і освітній діяч Туган-Барановський у виступі перед громадськістю м.Полтави зауважив, що характерним для цього земства фактом є широкі витрати на професійну освіту і допомогу середнім школам [5, с. 39].

Прикладом такої роботи можуть служити короткотермінові педагогічні курси народних учителів, які проходили в м.Лубнах Полтавської губернії з 15 липня по 15 серпня 1878 року. На курси прибули 14 учителів та 4 вчительки із Хорольського, Лубенського та Золотоніського повітів. Аналіз педагогічної освіти курсистів дозволяє констатувати: 8 – отримали освіту в повітових училищах, 2 – в духовних училищах, 4 – в духовних семінаріях, 2 – закінчили курс у єпархіальному жіночому училищі, 2 – навчалися у приватних пансіонах. Проте спеціальної педагогічної та практичної підготовки, як правило, вчителі не мали зовсім, або вона була недостатньою [3, с. 80].

Слухачі курсів були розділені за групами на основі попереднього тестування і визначення рівня їхньої педагогічної підготовки. Курсисти за декілька днів готувалися до показових уроків, давали фрагменти їх, здійснювали розбір кожного елементу педагогічної взаємодії, записуючи прорахунки та неточності у власні конспекти. Після цього керівництво курсів організувало обговорення кожного уроку, який демонструвався вчителями-практиками. Така форма допомагала не лише отримати методичні знання, внести зміни та уточнення до розробок уроків, але й покращити майстерність викладання, скорегувати прояви внутрішньої та зовнішньої техніки. Для всіх учителів-курсистів був розроблений чіткий план аналізу показового уроку, який включав такі елементи:

1. Якість добору навчального матеріалу.
2. Уміння організувати роботу з учнями зразкової школи.
3. Вміння доцільно розподіляти навчальний час уроку.
4. Професійні якості мовлення вчителя.
5. Прояви ставлення до учнів та вміння здійснювати педагогічний вплив на них [3, с. 84].

Теоретичні заняття курсистів полягали в ознайомленні із основними принципами процесу навчання і виховання. Вивчалися і розбиралися провідні складові проведення уроку. Особливого значення надавалося звуковому методу навчання грамоти в початковій школі, прийомам опитування учнів, вивченні теоретико-методологічної спадщини відомих педагогів Ушинського, Корфа, Бунакова та ін.

Викладачі теоретичного відділення, яке діяло впродовж усіх курсів, розробили тематику лекційних занять, послуговуючись нагальними потребами вдосконалення професійної майстерності вчителя. Були прочитані такі лекції: 1) значення школи як освітньо-виховного закладу для селянських дітей; 2) найважливіші питання шкільної гігієни; 3) особистість учителя та його значення в житті народної школи; 4) основні підручники та посібники для самоосвіти вчителів [3, с. 86].

Крім того, педагогічним персоналом, приміром, Лубенських курсів, були зроблені загальні висновки, які пізніше враховувались керівниками освітньої галузі Полтавщини при відкритті вищих педагогічних закладів. Вони зводилися до тези про недостатній професійно-педагогічний рівень учителів-практиків, а саме:

- відсутність навиків отримувати інформацію для поповнення багажу теоретичних знань із наукових статей, надрукованих у книжках для класного читання;
- бідність мовлення, недостатній рівень чистоти, правильності та насиченості мови вчителя;
- невміння логічно та послідовно будувати виклад навчального матеріалу;
- ігнорування вчителем процесів керування увагою та уявою учнів у процесі педагогічної взаємодії.

Такі зауваження, як зазначалося у звіті, не були виявом відмови вчителів працювати над собою, самоудосконалювати свою професійну майстерність, а стали наслідком недостатньої організації психолого-педагогічної та практичної підготовки в навчальному закладі, в якому вони отримували майбутню професію [3, с. 55].

Питання педагогічної майстерності вчителя початкової школи стали предметом розгляду на педагогічних курсах учителів початкових народних училищ, які проходили у 1881 р. в Миргороді, Гадячі та Кременчуці. Так, на Миргородські курси було запрошено вчителів із Полтавського, Зінківського та Миргородського повітів. У звіті керівників курсів зазначалося "...до найважливіших проблем системи перепідготовки належать невміння вчителя говорити зрозуміло, просто, правильно; поверховість теоретичних знань з окремих предметів викладання, відсутність навиків самостійної роботи з науковою літературою для самовдосконалення і саморозвитку" [4, с. 37].

На педагогічних курсах у Кременчуці, що розпочали свою діяльність 16 серпня 1881 р. у приміщенні міського трикласного училища, основна увага приділялася практичним заняттям у зразковій школі. Курсисти, вчителі початкової школи Кременчуцького і Золотоніського повітів обмінювалися власним педагогічним досвідом й творчими пошуками в системі викладання шкільного курсу, методичними й дидактичними прийомами організації взаємодії для досягнення результатів учіння. Зверталася увага на важливість володіння вчителем елементами

професійної майстерності в процесі уроку та в позаурочний час. Спираючись на вітчизняний і світовий педагогічний досвід, слухачі дійшли висновку, що “школа повинна не лише навчити дітей грамоті і повідомити їм практичні знання та вміння, але й розвинути душевні сили учня, аби в подальшому він зміг застосовувати отримані знання на практиці в повсякденному житті. Для цього потрібно, щоб народний учитель знав природу своїх учнів, знав ті шляхи, якими відбувається розвиток розуму вихованців. Відсутність уваги учнів, розмови одного учня з іншим під час уроку – наслідок непрофесійного підходу вчителя до дитини, невміння залучити всіх до спільної творчої праці, зацікавити їх матеріалом і власною особою” [4, с. 58].

На професійний саморозвиток учителя як фахівця високого рангу впливали численні періодичні видання та навчально-наукові посібники, що досить широко використовувалися в закладах підвищення кваліфікації. Так, у другій половині XIX ст. популярними серед педагогічного загалу стали видання: “Руководство к воспитанию и обучению. Соч. Ф. Шварца – С-Пб., 1867 г.”, “Практическое руководство для начальных учителей. По Керру. Сост. А.М. Воронезкий. – М., 1870”, “Начатки детского школьного учения Дистервега. – С-Пб., 1867 г.”, “Предметные уроки по мысли Песталоцци. П. Перевлесского. – С-Пб., 1865 г.” та ін. Відрадно є те, що в 70-х роках XIX ст. побачив світ збірник творів німецького і австрійського ліберального педагога, послідовника Коменського, Песталоцці і Дистервега Фрідріха Діттеса “Нарис практичної педагогіки. Керівництво для педагогічних курсів та вчительських семінарій”. Цей твір, широко вживаний у навчально-виховній системі вітчизняних учительських вищих і середніх навчальних закладів, став одним із перших і визначальних науково-методичних посібників у якому розглядалися окремі категорії педагогічної майстерності вчителя. Автор звертає увагу на необхідність володіння кожним педагогом особливим мистецтвом закріплення пам'яті учнів – мнемонікою. Йому потрібно навчитися вмінням створювати нові асоціації з тими предметами, які важко запам'ятовуються, враховуючи вікові та педагогічні особливості класного колективу і кожної дитини окремо [2, с. 115].

Висновки... Систематизація генезису теорії і практики педагогічної майстерності дозволила провести моніторинг якості підготовки вчителів у контексті історичних досягнень її розвитку, як атрибутивної складової педагогічної дії в цілеспрямованні на саморозвиток суб'єктів учіння. Прогнозування, як функція педагогічного моніторингу, передбачає мету, на реалізацію якої спрямований педагогічний процес, що відображається у наступній моделі педагогічної практики: прогноз (ціль) – педагогічна дія – вивчення (аналіз) – діагноз – прогноз – педагогічна дія (спілкування). У цій моделі основоположною складовою є педагогічна майстерність як атрибутивне начало педагогічної дії. Ефективність педагогічної дії вчителя, зумовленої високим рівнем його педагогічної майстерності, базується на використанні основних принципів розвитку творчого потенціалу учнів, до яких дослідники, теоретики і практики педагогічної майстерності відносять: принцип всезагальності і доступності, який передбачає залучення учнівської молоді в сферу соціально-культурної діяльності з метою задоволення її творчих потенцій; принцип самодіяльності, що базується на творчій активності, захопленості та ініціативі молодих людей, з одного боку, і їх заохоченні, стимулюванні педагогом, з іншого; принцип систематичності і цілеспрямованості, що передбачає доцільність здійснення соціально-культурної діяльності на основі планомірного і послідовного поєднання взаємозалежності всіх соціальних інститутів, покликаних забезпечувати дозвілля учнівської молоді; принцип соціально-культурної спадковості, що базується на культурній взаємодії і взаємовпливі поколінь; принцип саморозвитку, суть якого полягає в цілеспрямованому задоволенні потреб і інтересів, передусім конкретної людини (групи) у наданні можливостей самовдосконалюватися; принцип творчої самореалізації, що відображує залежність ефективності процесу розвитку творчого потенціалу особистості від наявності педагогічних умов в соціокультурній сфері; принцип педагогічної підтримки, що передбачає позитивне підкріплення творчої діяльності кожного суб'єкта, допомоги у реалізації проявів індивідуальності, толерантності і емпатії, а також забезпечення незалежності у виборі та прийнятті рішень, можливості самостійного контролю за власним просуванням у напрямку розвитку творчого потенціалу. Історіографічний та історичний аналізи розвитку педагогічної майстерності засвідчили, що саме ці визначальні чинники були покладені в основу діяльності курсів підвищення кваліфікації вчителів-практиків та організації системи саморозвитку особистості педагога у XIX ст.

Література

1. Демков М.И. История русской педагогики / М.И. Демков. – Изд. 2-е. – М., 1910. – Ч. III : Новая русская педагогика (XIX век). – 536 с.
2. Диттес Ф. Очерк практической педагогики : руководство для педагогических курсов и учительских семинарий / Фридрих Диттес, под ред. И. Паульсона. – С-Пб : Типография Ретгера и Шнейдера, 1875. – 315 с.
3. Краткосрочные педагогические курсы для начальных народных учителей, бывшие в г. Лубно, Полтавской губернии с 15 июля по 15 августа 1878 года // Журнал М-ва народного просвещения. – 1875. – № 2. – С. 79-89.
4. Педагогические курсы учителей и учительниц начальных народных училищ в гг. Миргороде, Гадяче и Кременчуге в 1881 г. // Журнал М-ва народного просвещения. – 1882. – № 2. – С. 36-60.
5. Русова С. Українські земства в справі зведення народної освіти / С.Русова // Світло. – 1911. – № 11. – С. 32-47.

6. Рябовіл Л.П. Земство : погляд на вчителя / Л.П.Рябовіл // Творча особистість вчителя : проблеми теорії і практики : зб. наук. праць. – К., 1999. – Вип. 3. – С. 151-157.

Анотація

Автор статті на основі ретроспективного, логіко-системного розгляду історичних джерел та спеціальної історико-педагогічної літератури здійснює аналіз творчих підходів до розвитку педагогічної майстерності вчителя-вихователя в системі підвищення кваліфікації та організації саморозвитку педагогів у XIX столітті.

Аннотация

Автор статьи на основе ретроспективного, логико-системного рассмотрения исторических источников и специальной историко-педагогической литературы осуществляет анализ творческих подходов к развитию педагогического мастерства учителя-воспитателя в системе повышения квалификации и организации саморазвития педагогов в XIX веке.

Summary

Author articles based on retrospective, logical and systematic review of historical sources and the special historical and educational literature provides an analysis of creative approaches to the development of pedagogical skills teacher-educator in the system of training and self-organization teachers in the nineteenth century.

Ключові слова: історичний поступ, педагогічна техніка, педагогічне мистецтво, педагогічні здібності.

Ключевые слова: исторический прогресс, педагогическая техника, педагогическое искусство, педагогические способности.

Key words: historic progress, pedagogical technique, pedagogical art, pedagogical abilities.

Подано до редакції 07.03.2011.

УДК 378.096(410):81'276.6

© 2011

Лазаренко О.В.

ЗМІСТ СТРАТЕГІЧНИХ НОРМАТИВНИХ ДОКУМЕНТІВ В ГАЛУЗІ ПРОФЕСІЙНОГО ІНШОМОВНОГО СПІЛКУВАННЯ НА ЕКОНОМІЧНИХ ФАКУЛЬТЕТАХ УНІВЕРСИТЕТІВ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ

Постановка проблеми у загальному вигляді... У сучасних умовах система вищої освіти є важливим напрямом оптимізації підготовки нової генерації фахівців, максимального задоволення освітніх потреб особистості та суспільства, диференціації професійної підготовки, входження нашої країни у світовий освітнянський простір. Нас цікавить ця проблема у зв'язку з реалізацією практичної мети аналізу та синтезу системи навчання іноземних мов у Великій Британії для подальшого практичного вибіркового застосування її парадигм у відповідній галузі України, а саме технологій викладання, побудова змісту планів і програм, створення сприятливих умов для вивчення іноземних мов. Разом із тим аналіз підходів до вдосконалення професійної іншомовної освіти, а також теорії та практики проведення досліджень професійно спрямованої іншомовної освіти в Україні, зміст стратегічних нормативних документів в галузі професійного іншомовного спілкування та навчального процесу на економічних факультетах університетів Великої Британії, дозволив виявити протиріччя між процесами деформації системи освіти, зокрема, іншомовної, включаючи підготовку майбутніх економістів до професійного іншомовного спілкування, викликаними нестабільними соціально-економічними умовами в Україні та необхідністю корекції цих процесів з урахування сучасних тенденцій та світового досвіду в цій галузі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми...

Об'єктом дослідження є стратегічні нормативні документи в галузі професійного іншомовного спілкування на економічних факультетах університетів Великої Британії.

Предметом аналізу є Відкритий університет (The Open University), ради університетських фондів (Higher Education Funding Council) Англії, Шотландії та Уельсу та Комітет з якості вищої освіти (Higher Education Quality Council).

За останні роки саме в цій країні були здійснені наукові дослідження, де розглядаються різноманітні аспекти проблеми, що нас цікавить: професійна підготовка майбутніх учителів іноземної мови у Великій Британії (В.М.Базуріна), організація профільного навчання у старшій школі Великої Британії (Н.І.Ковтонюк), професійна підготовка адвокатів бакалаврського і магістерського рівнів в університетах Великої Британії (В.В.Сасімова), професійна підготовка майбутніх інженерів-аграріїв у системі вищої освіти США (О.В.Вощевська) та інші. Завдяки цим науковим дослідженням, стало відомо, що всі університети Великої Британії мають високий рівень автономії у визначенні програм і методів навчання. Дослідження тенденцій конструювання змісту іншомовної освіти могло б визначити інтегративні чинники соціально-освітньої парадигми розвитку країни, врахування яких сприяло б збагаченню української освітньої системи.

Формулювання цілей статті... Основна мета нашої роботи полягає у аналізі та характеристиці стратегічних нормативних документів в галузі професійного іншомовного спілкування на економічних